

„AKO SA NEUTOPIŤ V DLHOCH“ Výstupy

Prevenca zadlženosti, realita na Slovensku a príklady dobrej praxe zo zahraničia

Jana Žitňanská, poslankyňa Európskeho parlamentu

Slovensko je krajinou, v ktorej sa poskytovaní úverov veľmi darí a posledné roky sa ľudia zadlžujú nielen za účelom zaobstarania si bývania, alebo životných potrieb, kvôli ktorým často v dôsledku ťaživej životnej situácie ako je nezamestnanosť či choroba musia siahnuť práve po požičaní si peňazí, ale čoraz viac podliehajú rôznym reklamám na nevýhodné finančné produkty alebo si berú pôžičky na veci, ktoré nepotrebujú. Už teraz zaznamenávame zvyšujúce sa percento domácností, ktoré nedokážu splácať svoje finančné záväzky a počet exekúcií tak neustále rastie. Najdôležitejšie je preto zvyšovať povedomie ľudí o finančných otázkach, ale aj vytvoriť sieť včasného poradenstva, ktorá na Slovensku v celoštátnej podobe ešte stále chýba. A hoci otázky, ako sú neprípustné podmienky v zmluvách o pôžičke či regulácia reklamy sa dajú riešiť na úrovni Európskej únie, musíme si uvedomiť, že veľa vecí sa dá riešiť na národnej úrovni, a preto by sme si mali brať príklady aj z dobre fungujúcich modelov v zahraničí.

Eva Murínová, sociálna pracovníčka, Občianske združenie Dobrý pastier

Pomoc v našom občianskom združení veľmi často vyhľadajú ľudia, ktorí majú vysoké dlhy a vážne finančné problémy. Okrem toho, že cieľom nášho združenia je poskytnúť ľuďom dôstojné bývanie, stravu, pomôcť im vyliečiť sa z rôznych typov závislosti, je pre nás veľkou prioritou prijatých ľudí motivovať, aby svoju finančnú situáciu riešili a vytvorené dlhy z minulosti začali splácať. Po niekoľkých týždňoch adaptácie a nastavenia sa na systém združenia, si klienti vo väčšine prípadov dlhy začnú vyrovnávať. S hospodárením s financiami im napomáha sociálny pracovník zariadenia, zároveň spolupracujeme aj so súdnym exekútorom.

Martin Píry, súdny exekútor

Právo ponúka veľa možností, ako sa zbaviť dlhov a vyhlásiť bankrot. Ale problémom je, že jedna vec je teoretická možnosť podľa práva, druhá je reálna vymožitelnosť. Mnoho z týchto ľudí totiž ani nevie, aké dlhy a v akom počte majú. Naša práca je preto urobiť selekciu, zistiť, prečo sa títo ľudia dostali do dlhov a či neboli zneužití. Dôležitý je ale aj psychologický faktor. Treba zmeniť vnímanie spoločnosti podľa ktorého je normálne žiť na dlh. Za tým účelom treba napríklad obmedziť reklamy na spotrebiteľské pôžičky pred Vianocami. Štát by tiež mal sledovať varovné signály, napríklad keď človek zrazu prestane platiť za energie a týmto ľuďom by mala byť poskytnutá pomoc. Na vytvorenie včasnej poradenskej siete by mali spolupracovať napríklad charitatívne organizácie s Centrom právnej pomoci.

Peter Hodál, advokát v advokátskej kancelárii White & Case

Je potrebné si uvedomiť, že na to, aby sa niečo zmenilo, je nutná najmä silná politická vôľa. Počet exekúcií na súdoch sa totiž vyšplhal až na 3 milióny. A hoci je veľmi dôležité pomôcť ľuďom, ktorí sa už do dlhov dostali, omnoho dôležitejšia je otázka finančného poradenstva, finančnej gramotnosti a všetkého, čo pomôže dlhom predchádzať. Dôležité je taktiež základné spoločenské uvedomenie o tejto téme. Ľudia si totiž často neprípúšťajú, že svoju finančnú situáciu nevládajú a pomoc vyhľadajú zväčša až neskoro. Za základ považujem preventívne opatrenia ako napríklad sledovanie nezaplatených faktúr za energie

a následný systém finančného poradenstva založeného na princípe diskretnosti, bezodplatnosti a neutrálnosti.

Eva Kováčechová, advokátka a riaditeľka Centra právnej pomoci

Centrum právnej pomoci je od 1.3.2017 organizáciou, cez ktorú sa podávajú žiadosti o osobnom bankrote. Po zmene zákona je možnosť osobného bankrotu omnoho dostupnejšia, keďže osoba nemusí disponovať žiadnym majetkom a na zváženie má možnosť konkurzu či splátkového kalendára, podľa toho, aká je osobná situácia žiadateľa. Už za prvý mesiac fungovania tohto inštitútu bolo podaných 530 žiadostí o konkurz a 38 žiadostí o splátkový kalendár. Väčšina klientov nemá majetok, alebo ich dlhy vysoko presahujú jeho hodnotu. Mnohí z nich ani netušia, aké majú exekúcie, čo je aj dôsledkom nízkej finančnej gramotnosti. Veľmi dôležité je teda dlhom predchádzať, ale druhá vec je aj nájsť mechanizmy, ako pomôcť ľuďom v dlhových problémoch tak, aby mohli začať nanovo.

Peter Kalčevský, programový riaditeľ JA Slovensko

V rámci organizácie JA Slovensko sa snažíme vzdelávať žiakov a viesť ich k aktívnemu záujmu o finančnú gramotnosť, čo sa ukazuje ako veľmi potrebné. Zatiaľ čo na začiatku školského roka, pred realizáciou našich programov, má postačujúcu úroveň finančnej gramotnosti iba 6 až 8% žiakov, na konci jeho štúdia tieto čísla stúpnu na 65 až 68%. Dôležité je však pracovať nielen so žiakmi, ale aj s učiteľmi, keďže oni sú tí, ktorí sprostredkujú informácie žiakom. Častokrát sa stretávame s tým, že učitelia nemajú dostatočné znalosti a vedomosti v oblasti finančnej gramotnosti. Do programov preto zapájame aj konzultantov z bánk, ktorí sú schopní vysvetliť zložitejšie pojmy. Naším hlavným cieľom je pôsobiť preventívne, aby žiaci dostali základnú úroveň vedomostí, naučili sa racionálne premýšľať, plánovať si svoju finančnú budúcnosť a v budúcnosti mali väčšiu šancu vyhnúť sa finančným problémom.

David Šmejkal, riaditeľ Poradny při finanční tísni, Česká republika

Poradna při finanční tísni zaznamenala zníženie podielu nesplácaných úverov v Českej republike. Celkovo však ide až o 4,5 milióna otvorených prípadov exekúcií, pričom Poradňa spracuje viac ako 1 000 návrhov na oddĺženie za rok. Klienti často prichádzajú nielen s bankovými dlhmi, ale aj dlhmi od nebankových organizácií a od dodávateľov energií. Veľká skupina až 45% klientov sa nachádza v predĺžení viac ako 3 roky. To znamená, že informáciu, že existuje poradenská služba, je potrebné dostať do spoločnosti omnoho rýchlejšie a otázka zostáva práve ako zvýšiť povedomie ľudí o možnosti poradenstva. Približne 2/3 klientov pritom nedokážu dostatočne zhodnotiť príčiny svojich problémov. Nedokážu tiež zhodnotiť svoje finančné možnosti pri braní pôžičky. Na identifikácii osôb s finančnými problémami Poradňa spolupracuje aj s bankami. Dobrú spoluprácu medzi poradňou a bankami potvrdzuje aj fakt, že poradňa funguje práve vďaka podpore partnerov z radov najväčších a najdôveryhodnejších bánk pôsobiacich v Českej republike.

Olivier Jérusalmy, riaditeľ European Financial Inclusion Network (EFIN)

Jednou z najdôležitejších úloh je zistiť, aké sú indikátory zadlženia, vďaka ktorým sa nám podarí včas identifikovať, ktoré sú tie zraniteľné skupiny alebo situácie, ktoré najčastejšie vedú do dlhovej priepasti. K takýmto klasickým indikátorom patrí napríklad nezamestnanosť či ochorenie v rodine. Okrem toho sa však musíme zamerať aj na finančné produkty či finančné spoločnosti, ktoré vedú ľudí najčastejšie do problémov. K nim patria napr. toxické pôžičky, ktoré sú už od začiatku postavené tak, aby sa človek dostal do problémov a tieto pôžičky je potrebné regulovať. Zadlženosť totiž nie je náhla zmena, ale je to proces a včasné rozpoznanie signálov je preto kľúčové. A keď už týchto ľudí nájdeme, ďalším dôležitým krokom sú poradne, ktoré by mali pracovať na princípe neziskovosti. A keďže na Slovensku nie je žiadny člen Európskej siete finančnej inklúzie, bolo by prospešné, keby takáto spolupráca vznikla aj z niektorou z organizácií na Slovensku.

Maxime Pekkip, Crésus, Francúzsko

Organizácia Crésus pomáha dvom typom klientov - takým, čo vyhľadajú pomoc ešte v čase, kedy nemajú bezprostredné finančné problémy a takým, ktorí prídu až keď je neskoro. Včasná detekcia problémov je však veľmi dôležitá. Zadlženosť je totiž procesom, ktorý môžeme rozdeliť na tri fázy - počiatočnú, kedy človeku stačí správne vedenie a z hrozby problémov sa už dokážu dostať, potom je to zadlženie, kedy je ešte možná reštrukturalizácia dlhov a nakoniec je to predlženosť, ktorú je potrebné riešiť právnou cestou. Ľudia však iba zriedkavo hľadajú pomoc včas a je preto úlohou jednotlivých organizácií spolupracovať napríklad so sociálnymi pracovníkmi alebo bankami a týchto ľudí aktívne vyhľadávať.

Maria Fitzka, ASB Schuldnerberatungen GmbH, Rakúsko

V rámci zastrešujúcich organizácií, ako je aj ASB Schuldnerberatungen, je veľmi dôležité organizovať profesionálne semináre pre dlhových poradcov, aby toto poradenstvo malo dostatočnú úroveň. Rovnako dôležité sú preventívne programy, ktoré v Rakúsku aj napriek chýbajúcej národnej stratégii v oblasti finančného vzdelávania fungujú a zameriavajú sa nielen na detí a mladých ľudí a ich prípravu na budúcnosť a prevenciu zlých finančných rozhodnutí, ale aj na dospelých z rizikových skupín, ako sú napríklad ľudia s nízkym príjmom. Internetová stránka www.budgetberatung.at taktiež ponúka rôzne nástroje, ktoré poskytujú ľuďom lepší prehľad o ich osobnej finančnej situácii.

